

Lángi Péter

„...így volt érdeemes.”

Lackner László Délidő alkonyatban című kötetéről

Lackner László neve nem ismeretlen a zalai irodalomszeretők körében. Régóta aktív alkotója a térségnek, sőt jelentős alakítója is a zalai irodalmi életnek. Hiszen a Zalai Írók Egyesületének egyik alapítója, titkára, majd ügyvezető elnöke volt. Az 1995-ben induló Pannon Tükör alapítói között is ott látjuk. Novellái, regényei, drámái jelentek meg, a közelmúltban drámapályázaton lett első helyezett. Ezúttal verseinek gyűjteményes kötetét vehetik kézbe az olvasók, a koraiaktól a máig születettekig, válogatást 50 év terméséből

A kötetet egy lírai önarcképet felmutató vers indítja: *Vázlat magamról*. A csökönyös vállal boltozatba feszülő lírai én a magányt is vállalva teszi dolgát; dacosan indul az időn is túlra, mert – mint mondja – „nem hiszem, hogy meghalok”. Az a fajta emberi tartás ez, amely tudatában van az elmúlásnak, de nem hagyja, hogy az életben ez a tudás irányítsa, ez akadályozza tettei végrehajtásában.

A 7 ciklusra tagolt kötet a *Korai versek* ciklusával kezdődik. A pillanatnyi élmény megfogalmazásától, a filozófiai mélységű alkotásokig, a szerelmi csalódásoktól, a halál okozta veszteség átéléséig széles a skála. A verseket itt mintha a hiány, a veszteségélmény rendezné sorba. A legtöbb mű beleillik ebbe a gondolatkörbe. A keresés, várakozás (*Pl.: Még mindig, Távirat, Sötétben*), a törött szárnyú angyal elsuhanása a falu felett (*Áhítat utáni csend*), a tragikus sorsú Radnóti megidézése (*Ecloga sirató, Könnyek Radnótiért*), a Hellén hexameterben a gazdag múlt és a romboló jelen ellentéte („istenek árvult földjén ajzott harckocsik állnak”) - ezt a meglátást bizonyítják.

A Pygmaliont megrajzoló két költemény is valamilyen veszteségre mutat rá. Először az alkotó alkotásába beleszeretve a „dacos örökléte” dobja el (*Pygmalion*), majd a teremtményről derül ki, hogy pusztulás a sorsa, még ha a „legszebb hervadás” is az övé (*Egy Pygmalion éneke*). A *Csillagtalan messzeség* lírai hőse istent keresi, panaszolja, hogy: „nem nyílnak rád ablakok”.

Az *Akkor is mindig* című vers az én olvasatomban az emberi sors lényegének láttatja az élet értelmének, szépségének keresését, s talán csak végső perceiben döbben rá, hogy „naponta megtalálta”, „hogyan így volt érdeemes”.

Az *Elvetélt szerelmek*, azaz a 2. ciklus alapmondata lehet az „Engedd, hogy megszeresselek” (*Engedd*)

A cikluscíméből sejthető, hogy a reménység „Déva várát” naponta építő lírai hős sorsa többször a csalódás; gyakori kép a megszipító álom, a képzelet, s szemben áll velük a „józanító ébrenlét”. Szomorú kép „a magány rejtekében” „a semmiség kódét” bámuló költő.

Ellenpontok a boldogság pillanatai:

„De most itt vagy
mosolyogva remegsz...
... És most kezdődik az időszámítás.” (*Vers C-nek*)

Vagy az *Égbe szállás* című versből:

„befogadtál a gyermekednek,
elmerültem anya-öledben,
hogyan megszülessek a szerelemben. -”

Nem csoda, ha a boldogságot vigyázva óvja a költő (*Szerelemőrző*):

„Vigyázok rád szerelmem
... szállj velem, lenyugvón
a kettős végtelenbe.”

Az *Időtlen élet* című 3. ciklus a *Töredékek egy történetből* című verssel kezdődik. Egy kapcsolat felidézése ez. Az utolsó sorok magyarázzák a címet:

„Újra élem az egyszer-egy
vissza nem térő percekét.”

A *Bizonytalanság* (mint a *Csillagtalan messzeség*) istent keresi az egyre „*táguló világban*”, de semmi biztos „*kapaszkodót*” nem talál, „*csak végtelenbe tartó pusztulás van*”.

Aztán két színészért szól a requiem. Pécsi Sándort szerepre készülés közben érte a vég. „*Méltó halál volt*” – írja a költő. Falstaff címlapja az „*örökké mosolygós*” arca a szemfedő. A magányos *Domján Editet tapsok emelték fel*, amikor *játékból* halt meg. A karácsony esti *tökéletes* játéknak nem tapsolt senki.

Az elveszett hitet, reményt a szerelemben véli megtalálni. A *Tizenhat sor T-nek* akrosztichonja szerelmi vallomás: „*TÜNDIKÉM SZERETLEK*”

A *Krétarajz* szembeállítja a *Mindenséggel eszelősen játszó homo sapienst* a kisgyerek rajzain felsejülő földön álló, daloló emberrel.

A *Perpetuum mobile* a nyugalmat, a csendet hazugságnak minősíti az örökké mozgásban lévő világban. A *Tétova merengésben* bizakodást, nyugalmat óhajt elmúlása háttéréül. A *Könyörgés megváltásért* s a *Nézek utánad* egyidejűleg értelmezhetők szerelmi és filozófiai verseknek is.

A 4. ciklus *Az otthon melege* címet kapta. Szép prózavers veszi számba a *Göcsej* értékeit: a „*Kandikó magas ívét*”, a „*nyurga futású völgyeket*”, „*ékes házsorokat*” stb.

A *Szülőfalu* a hazaérkező költőt fogadja; fölé „*hajol a suttogás a fán*”, andalítják „*a zümmögő terek*”. Miközben ő a változásokat veszi számba („*aszfalt alá temetődött a pázsit*”. „*széthullott a dűnnyögő malom*”), rádöbben gyermekkorra ködbe tűnésére.

Hajdani karácsonyok hangulatát idézi meg a *Csillagszóró és gyertyafény*, apai büszkeség feszíti újszülött kisfia rajzában (*Kisfiam*).

Az *Örök vonzás* is a megváltozott, tőle elidegenedett szülőföldet láttatja, de az utolsó versszakban felvillanó szülők képe, s az anyai szavak idézése („*Hát megjöttél, te rosszgyerek?*”), újra otthonná varázsolja a gyerekkor helyszínét.

A *Vallató* a megöregedett apát mutatja, aki 78 évesen is járja kerékpáron a falut. A *hinta* a lengő játékszer sajátos mozgását is felidézi ritmusával. A tél rajza is e tájhoz kapcsolódik (*Télbe fordulás*) *Az én télapóm* a gyerekkori szegényes Mikulás-napokra emlékezik.

Nagyon szép anyáknapi köszöntő az *Anyámnak* című, mely sok kisgyerek nevében hangzik el. Még két vers kapcsolódik az anya személyéhez a ciklusban. Az *Óda anyámhoz* a gyerekeiért fáradhatatlanul dolgozó asszonyt rajzolja meg. A *Töredelmes levél Anyámnak* ciklust záró versként a hajdani engedetlenségek, lázongások miatti pironkodást vallja be.

A *SENGÁ* (az 5. ciklus címe) szélesebb értelemben vett palindrom. A ciklusbeli versek múzsájának nevét fordította meg a költő. Egy filmélmény az ötletadó, a *SENGA* lábjegyzete szerint szép indiai lány, akiért sokan igyekeznek megmászni az ígélet égis erő csúcsát, s pusztulnak bele vállalkozásukba.

A *SENGÁ*-versek a szerelem különböző árnyalatait, mozzanatait örökítik meg. Felfokozott vágyat az érintésre, arra, hogy *a napjai tengerében* vele legyen a kedves, hogy bánatából feloldhassa őt, hogy az „*ízes álmom*” múltán *visszaadja már a reggel*.

E hosszabb szerelmi kapcsolattól szépen búcsúzik a *Tört sóhajok* című versben.

A *Délidőben* című 6. ciklus a kötet csúcspontja. Élete alkonyán jelent meg a boldogság, azaz a délidő a költő életében. Erről álmodik az e ciklust indító *Éjszakai képzelgés*. A *Délidőben* című vers a boldogságot hozó kedves varázseréjét részletezi. „*Betoppansz*” – kezdődnek a versszakok, és sorolják a pozitív változásokat, következményeket: nap, fény, mosoly, virág stb. Az utolsó versszak az ellenkép:

„Kilépsz, az idő megreked,
a komor árnyak visszatérnek”

Gyönyörű képek rajzolják ennek a boldogságnak a részleteit. Közös séta, mozi, együttlétek sora. Itt a várakozás sem kín, hiszen a majdani beteljesülést ígéri. Már az előző ciklusok idézetei is mutatják, hogy László versei gyönyörű és találó képekből építkeznek. Itt is tanúja lehetünk ennek. Néhány példa erre: „ujjaid csokra”, „a csend hűs terítője”, „a csend szítál, mint éji hó” stb.

A ciklus utolsó verscíme azt kérdezi: *Ki vagy nekem?* A záró versszak szerint:

„Talán egy fény,
egy csillag vagy az égen,
hogy rám ragyogj,
félve, narancs-fehéren.”

A 7. ciklus jellegét a cím is előre jelzi: *...és végül egy s más*. Az első vers a halál verse. A címe is különleges: *Filctoll-körülirogatás koponyám belső falára, halottak napján, amikor nem nevettem*. (a tartalomjegyzékben *Juhász Ferenc után szabadon* – tehát paródia). A halálélmény súlyos képeket szül itt. A koponya belső falára szurrealisztikus látomások vetülnek. A vég is tragikusabb, mint pl. a kötetet indító költeményben:

„A vég eljön. Meghalok.

De van remény.” Az utolsó sor szelídíti az előző jelentését.

Szerepel egy műfordítás is a ciklusban. *Friedrich von Hagedorn Susanna im Bade* című versében (*Zsuzsanna és a vének* címmel fordítja László) az ifjakkal szemben nem oly erényes Zsuzsanna.

Két parafrázissal folytatódik a ciklus. Az egyik Nagy László *Ki viszi át a Szerelmet* című verséhez kapcsolódik. A *Nagy László apokrif* az élet értékei, szépségei mellett tesz hitet.

A másik a 92 éves Faludy György *Szerelem* című versére utal: *Ez is szerelem, Faludy – Pamflet*. Önironikusan utal vissza itt a költő a kötet cím *alkonyat* szavára, annak homályosabb oldalát mutatva.

Végül egy erősen satirikus kocsmai téma következik: *Életkép tömény alkohollal*. A részeket kiábrándító világában nevetségessé válik a két felirat a kocsmá falán:

„KIVÁLÓ ÜZLET”, „VENDEGLÁTÁS KIVÁLÓ DOLGOZÓJA”.

Lackner László verseskönyve méltó módon illeszkedik eddigi munkái közé. A költemények színvonalasak, igényesek. Még a koraiak sem zsengek.

Fő motívuma a szerelem, de helyet kapnak gyakran a létkérdések, filozofikus gondolatok, a család, gyermekkor témája, a kultúra néhány fontos vonatkozása is. A komoly lírai hang mellett megjelenik a humor és a satíra is, főként az utolsó ciklusban.

Találóak, szépek a képek, logikusan építkeznek az egyes művek, s verstanilag is változatos a kép: prózaverstől a hexameterig, a tartalomhoz illő lüktetéstől, a különböző hosszúságú sorokból építkező hangsúlyos vagy szimultán ritmusig mindenre találunk példát. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy újabb jelentős művel gazdagodott Lackner László életműve s egyben a zalai irodalom.